

Towards Person Centred Housing Services in Europe

Henkilökohtaisten tarpeiden ja oikeuksien arvioinnin työväline

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

IO2 - Henkilökohtaisen tarpeiden ja oikeuksien arvioinnin työväline

Sisällys

1. Johdanto	3
1.1. THINA -henkilökohtaisen tarpeiden ja oikeuksien arvioinnin työväline	4
1.2. Miten THINAa käytetään?	5
2. Taustaa	7
2.1. Vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva yleissopimus (UNCPRD)	7
2.2. Lähiyhteisöllinen asuminen ja Tuki.....	8
2.3. Henkilökeskeinen lähestymistapa asumisessa	10
2.4. Yhteistuotanto ja asuminen	11
3. THINA	12
3.1. Oikeudet palveluissa.....	12
3.2. Arvot palvelun käyttäjien oikeuksissa	13
3.3. Arviointi tukee parempaa ymmärrystä siitä, kuka olet ja mitä tarvitset.....	14
3.4. Yhdistä kolme elementtiä in THINAssa – Identiteetti – Oikeudet – Tuki (HKL).....	19
3.5. Palvelun käyttäjien osallistuminen ja vaatimukset	22
3.6. Yhdenvertaiset mahdollisuudet ja moninaisuus arviointiprosessissa.....	23
3.7. Yksilöllisten tarpeiden arviointi yhteydessä palveluiden kohdennukseen kunnissa ja tuen arviointiin 24	
4. Menestystekijät THINA käyttöönnotossa	25
4.1. Ammatillisen pätevyyden arviointi henkilöstö tasolla	26
4.2. Ammatillisen pätevyyden arviointi johtotasolla.....	27
4.3. Ammatillisen pätevyyden arviointi organisaatiotasolla	27
5. Liitteet	28

1. Johdanto

Nykyinen eurooppalainen sosiaalipolitiikka osallisuudesta näyttelee tärkeää osaa vammaisten henkilöiden tukipalveluiden muutoksessa. Korkeimmat vaatimukset on yhteydessä ammattilaisten pätevyyteen ja asumispalvelujen laatuun. Myös edunsaajat odottavat parempaa palveluiden laatua. Etenkin esimerkiksi vammaiset nuoret, jotka eivät koskaan ole asuneet laitoksessa ja ovat olleet osallisena yhteiskunnassa koko elämänsä ajan. Tätä taustaa vasten ammattilaiset tarvitsevat lisätietoa tuen laadusta ja suuremman tuen tarpeessa olevan henkilön osallisuuden tukemista (TopHouse projektisuunnitelma).

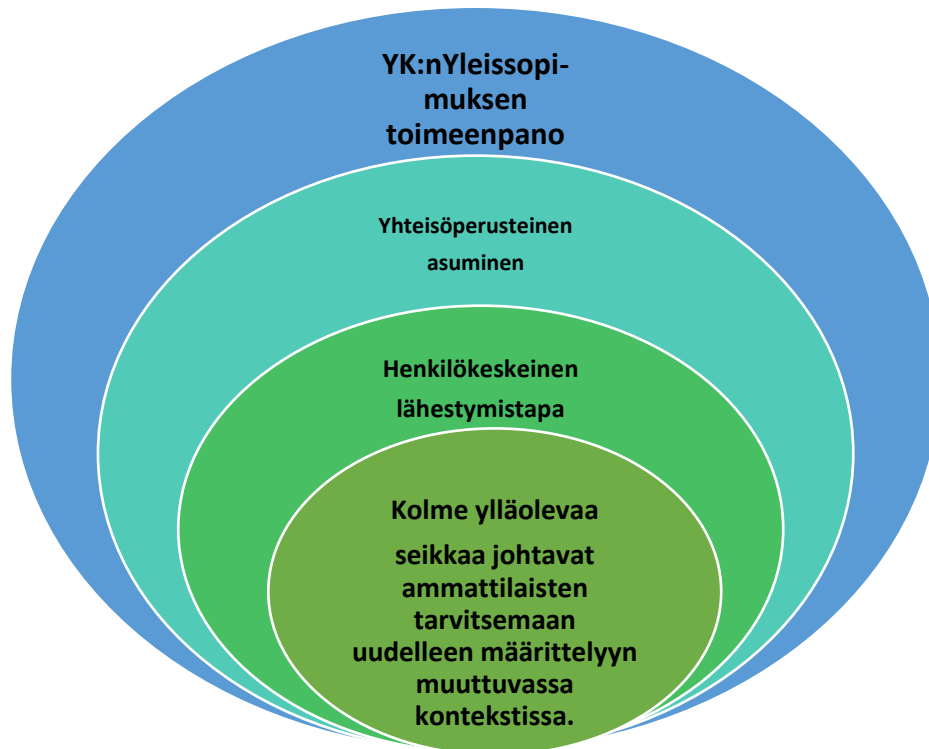
Ensinnäkin, tämä tarkoittaa tuen laadun uudelleen määrittelyä palveluissa. Lisäksi, vaaditaan arviointityökalun kehittämistä, joka soveltuu uusiin tarpeisiin. Tämä, johtuen siitä, että ammattilaisen ammattitaito asetetaan uuteen kontekstiin, uutta tietoa ja lähestymistapaa käyttäen, johon vaikuttaa erityisesti seuraavat laatu

- Henkilökeskeinen lähestymistapa (HKL)
- Osallisuus ja
- YK:n yleissopimuksen vammaisten henkilöiden oikeuksien toteuttaminen (kts. Kuvio 1.)

Toiseksi, ammattilaisille tämä tarkoittaa, että määritellään rooli tukijoina uudelleen ja luodaan uutta sisältöä toimenkuvaansa. Muutos tuen sisältö perinteisestä, laitospaisesta ja erottelevasta asenteesta aktiiviseen ja avoimuuteen, joka on suoraan yhteydessä henkilöihin.

Kolmanneksi, ammattilaiset tulevat työskentelemään yhteistyössä monella eri sektorilla esimerkiksi asumispalvelut, sosiaalitoimi, eri tavalliset sektorit yhteiskunnassa ja paikalliset viranomaiset, samaan aikaan käyttäjien osallistuminen kasvaa.

Neljänneksi, YK:n yleissopimuksen vahva ohjeistus päivittäisissä elämäntilanteissa vaatii löytämään prosesseja ja tapoja laittaa oikeudet käytäntöön.

Kuvio 1

Ja näiden seurauksena tarvitaan uusi kehittämis- ja arviointityöväline arvioimaan laadun kehitystä ja tuen vaikutuksia sekä oikeuksien toteuttamiseen.

1.1. THINA -henkilökohtaisen tarpeiden ja oikeuksien arvioinnin työväline

Ammattilaiset ovat usein huonosti valmistuneita, kohtaamaan laajan skaalan haasteellisia vaatimuksia. Johtuen monestakin syystä, jotka aina ei liity heidän puuttuvaan pätevyYTEEN. Kuitenkin ”maailma muuttuu”, työtehtävät muuttuvat ja silloin on mm. kyse uusista työskentelytavoista. Tämä tarkoittaa, että asianmukaista koulutusta ja työkaluja tarvitaan.

TopHouse (TH)- projekti keskittyy eurooppalaisten yhteistyökumppaneiden kanssa kehittämään työvälineitä/tuotteita koulutukseen, arviointiin sekä yhteiskuntaan osallistumiseen. Näistä yksi on THINA

– henkilökeskeisen tarpeiden ja oikeuksien arvioinnin työväline.

TopHousen (TH) päätavoite on määrittellä ja uudelleen määrittellä ja virallisesti vakiinnuttaa ammattilaisten ammattitaito arviointiprosesseissa, asumisasioidissa ja tuen/avun hankinnassa. Nykyinen politiikka on synnyttänyt suuret vaatimukset asumispalveluun. ”Se lisää kysyntää koulutetuille ammattilaisille asumis- ja

tukipalveluissa. Palveluiden käyttäjien kasvaneet odotukset ja moninaiset tarpeet ja laitoshoidon purkaminen, tarkoittaa muutoksia. Palveluiden kohdennus ja arviointi järjestelmät ovat usein sopimattomia käsittelemään vammaisten henkilöiden ja mielenterveyskuntoutujien asioita” (projekti suunnitelma, sivu 30) Nyt tarvitaan asuinpaikka, jossa elää tavallista ja osallistavaa elämää osana yhteiskuntaa. TH kumppanit tunnistavat, että EU:n jäsen valtioissa, henkilökunta on usein huonosti varustautunut koulutuksen ja työkalujen osalta, kohtaamaan vaatimuksia vastaavaa kysyntää. Auttaakseen ammattilaisia suoriutumaan paremmin työssään ja vammaisia henkilöitä parempaan hyvinvointiin TH tarjoaa koulutusta ja työkaluja, jotka kuvastavat moderneja arvoja ja henkilökeskeistä lähestymistapaa.

Yksi TH työvälineistä on ”henkilökohtaisen tarpeiden ja oikeuksien arviointi”-työväline (THINA). (TH projektisuunnitelma sivu 46). THINA kattaa kaikki asumispalveluiden käyttäjät ja asumisen ja tuen piirissä olevat ja heijastaa nimenomaan YK:n yleissopimusta ja henkilökeskeistä näkökulmaa.

Monia tukitarpeen arviointi järjestelmiä on jo olemassa, mutta ne eivät yleensä heijasta yleissopimuksen periaatteita. Enimmäkseen arviointityökalut keskittyvät fyysisen, henkisen ja älyllisen toiminnan tasoihin. THINA arviointityövälineenä on ottanut huomioon uuden ulottuvuuden ihmisessä - henkilön identiteetin. Tämä johtuu YK:n yleissopimuksesta ja vammaisten henkilöiden yhdenvertaisen kohtelun kunnioittamisesta yhteiskunnassa.

1.2. Miten THINAa käytetään?

Tavoitteena on käyttää THINA sisältöä eri ammattilaisten eri palveluissa ja osallistaa käyttäjät. Siksi THINA arviointityökalu hakee joustavaa ja yksinkertaista muotoa, jota voi muokata eri henkilöille, tilanteisiin, paikkoihin ja palvelun tasoihin. Jotta tämä saavutetaan, ammattilaiset tulee kouluttaa ymmärtämään uudistuneen roolinsa, entistä syvemmin, työskentelemään YK:n vammaisoikeusperusteisesti, olemaan sitoutuneita ja ymmärtämään paremmin oheisen tuen tavoitteet.

THINA sisältää kolme poikkileikkausta:

YK:n yleissopimus on yksi THINA:n päätekijöistä. Oikeuksien toteutumisen arviointi henkilön elämässä ja asumispalveluissa, on tiiviisti yhteydessä arviointiprosessiin.

Henkilökeskeinen lähestymistapa, joka määrittellään THINA:ssa henkilön identiteetin syvemmäksi ymmärtämiseksi. Ja tämä vaikuttaa henkilön hyvinvointiin ja kehitykseen.

Käyttäjien mukana olo on "sisäänrakennettu" THINA:an rakentavan lähestymistavan kautta, joka tarkoittaa, että henkilöiden elämä uudistuu prosessissa osallistumisen ja voimaannuttamisen kautta. Arvioinnissa subjektiivinen kokemus on elintärkeä. Pääasia on vahvistaa käyttäjien vaikutusta ja sen seurauksena lisätä ymmärrystä tulevista nykyisistä arvioitavista aiheista. Käyttäjän tarina/kertomus ja arviointi ovat vahvasti yhteydessä toisiinsa.

THINA:n lähtökohtana on kolme elementtiä, jotka luovat viitekehyksen ja ovat yhteydessä toisiinsa. Kuvio 2):

1. YK:N YLEISSOPIMUS

YK:n yleissopimus – oikeudet luovat pohjan THINA arvioinnille. Kaikki oikeudet koskevat vammaisten ihmisten *henkilökohtaista* mielipidettä. Yleissopimuksen artikloista ei löydy ryhmäajattelua, kategorisointia jne. jota esiintyy yhä vammaispalveluissa. Näin ollen, THINA arviointityökalun viitekehys edustaa henkilökohtaista identiteettiä, viidestä eri näkökulmasta. Ymmärtääksemme vammaisen ihmisen oikeudet tosielämän tilanteissa, tarvitsemme keinoja *siirtää* oikeuksien termit vammaisten ihmisten henkilökohtaisen elämän "termeihin" (arkeen) ja tätä kautta ymmärrämme *yhteyden*.

2. Täytäntöönpano

Vammaisten henkilöiden oma todellisuus määrittää perustan. Kukaan muu paitsi henkilö itse ei voi kertoa omaa tarinaansa/kertomustansa. **Täytäntöönpano** kuvaa siirtymistä oikeuksista jokapäiväisen elämän termeiksi/aiheiksi, jotka löytyivät käyttäjän omasta tarinasta/kertomuksesta.

3. Tuen laatu

Tiedon keruu omasta kertomuksesta selkeyttää aiheita, jotka edustavat vammaisen ihmisen henkilökohtaisia– heidän kokemusiaan tarpeistaan. Tämä on yksi tärkeä osa arviointia. Tuki näihin tarpeisiin (oikeuksiin perustuvat) on THINA arviointityövälineen arvioinnin toinen osa. Vastaukset vastaavat kysymykseen: - kuinka laadukasta tarpeisiin saatu tuki on? Soveltuuko se?

Näin ollen, THINA -työvälineeseen sisältyy kaksi ulottuvuutta:

1. Toisaalta:
 - arvio oikeuksiin perustuvasta, henkilökohtaisista tarpeista ja
2. Toisaalta:

- henkilökohtaisiin tarpeisiin perustuva tuen laadun tason arviointi. Arviointi keskittyy siihen, onko vammaisen henkilön saama ammattilaisten tuki riittävä.

Huomioon ottaen THINA:n tavoitteet, tulee etsiä henkilökeskeistä arvioitavaa sisältöä. Tämä kehitystyö on tärkeää, koska arvioinnin tulee olla:

- Ymmärrettävää,
- Konkreettista käyttäjille ja ammattilaisille, joka selkeyttää nykytilannetta sekä seuraavia askeleita tuen ja palvelujen laadun kehittämiseksi.

THINA-työkalua tulee käyttää

- Säännöllisesti
- Systemaattisesti ja
- kerätä myös tietoa tarvittaessa kolmella tasolla (henkilökohtainen, järjestelmä/hallinnon- ja organisaatiotasolla)

Käyttäkseen THINA -työvälinettä ammattilaisten tulee olla valmiita avoimuuteen, löytämään ja muuttamaan "perinteisiä" tapoja ja rutiineja, käyttää rohkeasti itsekritiikkiä, aikomuksena parannukset ja tunnistaa muutoksen tarpeet. Tuen ja tukipalvelujen uudelleenmäärittely vaatii muutoksia ammattilaisten rooleihin, työskentelytapoihin ja vaatia jatkuvaa kehitystä arjessa. Tämä tarkoittaa siirtymistä, perinteisestä, usein laituskulttuuri vaikutteisesta kulttuurista ja "pelkästä" käytännön tuesta, henkilökohtaiseen ja oikeusperusteiseen tukeen.

Yksi keskeinen kysymys on, *kuka on arvioija?* Linjassa henkilökeskeisen lähestymistavan kanssa, ensisijainen arvioija on vammaisen henkilö itse. THINA -arviointityövälineen mukainen tuen uudelleenmäärittely ja arviointitavoite, johtaa siihen, että THINA:a käytetään kuvaamaan käyttäjien konkreettista elämäntilannetta.

2. Taustaa

2.1. Vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva yleissopimus (UNCPRD)

Suomi allekirjoitti YK:n yleissopimuksenvammaisten henkilöiden oikeuksista vuonna 2007 ja ratifioi sopimuksen 2016. Tällä aikavälillä Suomi on omaksunut lait yleissopimuksen mukaisesti. Yhteistyö hallitusten ja kansalaisjärjestöjen kesken on vahva ja arvostettu tapa muokata ja ottaa oikeudet käyttöön, joka tuo niihin lisäarvoa Suomessa ja itseasiassa kaikissa pohjoismaissa. Kansallisella tasolla, luodaan koordinoitimekanismi yleissopimuksen toimeenpanemiseksi.

Hallitus hyväksyi toisen kansallisen toimintasuunnitelmansa liittyen perus- ja ihmisoikeuksiin vuosille 2017–2019, 16. helmikuuta 2017. Toimintasuunnitelman tavoite on edistää viranomaisten velvollisuutta taata perusoikeuksien, vapauksien ja ihmisoikeuksien toteutumista.

Vuosien 2017–2019 Perus- ja ihmisoikeuksien toimintasuunnitelman neljä painopistettä ovat: koulutukseen perus- ja ihmisoikeuksista, itsemääräämisoikeus sekä perusoikeudet ja digitalisaatio. Toimintasuunnitelma sisältää muiden ohessa konkreettisia projekteja, joiden tavoite on edistää ja suojella vammaisten ihmisten oikeuksia:

1. **Kokonaisvaltainen vammaispalvelulakiuudistus:** nykyistä vammaispalvelulakia ja kehitysvammalakia tullaan muuttamaan ja sulauttamaan laiksi vammaperusteisista erityispalveluista. Vammaisten ihmisten ihmisoikeuksia ja käyttäjälähtöisyyttä tullaan voimistamaan, ja vammaisille ihmisille annetaan mahdollisuus omiin valintoihin. Työ on yhä käynnissä.
2. **Vahvistaa itsemääräämisoikeutta** tunnetaan itsemääräämisoikeuslakina. Sosiaali- ja terveysministeriö jatkaa työtä lainsäädännön kanssa ja lähettää sen eduskunnalle syksyllä 2018.
3. **Edistää kehitysvammaisten tasa-arvoa asumispalveluissa:** Tasa-arvon toteutuminen tutkitaan suhteessa hallinnon rahoittamiin kehitysvammaisille suunnattuihin asuntoprojekteihin. Työ on yhä käynnissä.

2.2. Lähiyhteisöllinen asuminen ja Tuki

Historiallisesta näkökulmasta vammaiset henkilöt on jätetty yhteiskunnan ulkopuolelle, tämä on vielä nykyäänkin haaste. Suomi on kuitenkin viime vuosikymmeninä edistänyt vammaisten henkilöiden elämää. Asenne vammaisia henkilöitä ja lähiyhteisöllistä asumista kohtaan on parantunut. Myös henkilökohtaisen avustajajärjestelmä on suomessa kehitetty entisestään. Nykyinen vammaispolitiikka tukee yhteisöpohjaisia / inklusiivisiä palveluita ja samoja perusoikeuksia kuin muillakin kansalaisilla on.

Suomen eduskunta teki ensimmäisen periaatepäätöksen *vähentää* laitospaikkoja vuosina 2010-2015. Toinen päätös (2012) *sulkea* laitokset perustuivat YK:n yleissopimukseen. Oikeuksien käyttöönotto on tärkeä osa työtä, liittyen asumispalvelu sektoriin. Hallitus tukee erityisryhmien asuntotuotantoa ARA:n kautta, ja tarjoaa erityiskriteerit laadukkaalle asumiselle. Vammaisille henkilöille ja asumispalvelujen tuottajille tarjotaan tukilainoja, joilla rahoitetaan rakentamista ja vuokra-asunnon hankkimista, valtion takaamalla lainalla. Lainan suuruus on enintään 50 % sijoituksesta (laki vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta, 604/2001 ja laki avustuksista erityisryhmien asunto-olojen parantamiseksi, 1281/2004). Viime aikoina vammaisten henkilöiden asuntotuotannossa on keskitytty käyttämään tavallista asuntokantaa.¹

YK:n yleissopimuksen ja vammaispolitiikka on ohjenuorina vammaisten henkilöiden palveluihin. Koulutus, kehitysprojektit ja vammaistutkimukset ovat tärkeitä työkaluja ammattilaisille, jotta he oppisivat ymmärtämään uudelleenmääritellyn "osallisuuden tukemisen". Yhteiskuntaan siirtyminen ja tarkoittaa uudenlaisia tilanteita ammattilaisille, jotka tämän myötä työskentelevät monella eri sektorilla. Työskentely, esimerkiksi ympäristön, naapuriston, vapaa-ajan järjestäjien ja paikallisviranomaisten kanssa vaatii verkostojen luomista. Kytkeytyminen yhä tiiviimmin asumisympäristöön luo mahdollisuuksia vammaisille henkilöille. Suomessa palvelun käyttäjän osallistuminen on tärkeä tavoite. Mutta esteitä ja haasteita on yhä monia.

Juuri tällä hetkellä asuntotuotannon tai asumispalvelujen suunnittelu kuuluu kunnille. Kunnat itse tai kunnallisella yhteistyöllä, säätiöt, yksityiset yritykset, organisaatiot tai kansalaisjärjestöt voivat huolehtia asuntotuotannosta ja palveluista. Tavoite on rakentaa usean tyyppisiä omia asuntoja, sellaisia joissa kaikki muutkin kansalaiset asuvat, yhdistettyjä asuntoja ja uudenlaisia elinoloja. Ammattilaisten tukipalvelut sisältyvät asuntoihin. Palvelujen käyttäjät saavat tukea oman tarpeen mukaan, kuitenkin liian usein vammaperusteisesti (diagnoosiin tai toimintarajoittuneisuuteen perustuen). Tämä voi olla tarkoituksen mukaista joissakin tilanteissa, muttei ole riittävä. Etenkin puhuttaessa henkilökeskeisestä lähestymistavasta tulee huomioida henkilön omat henkilökohtaiset resurssit ja ominaisuudet.

Henkilöille, joilla on suuri tuen- ja avun-tarve saavat ympärivuorokautista tukea. Valtion kustantamien asuntojen määrä asumisyksiköissä on rajattu 15 asuntoon (henkilöön), jotka on usein jaettu useaan taloon samalla tontilla. Mutta Suomessa on haasteita vielä liittyen erityisesti suuren tuen tarpeessa olevien vammaisten henkilöiden asumisen tasoon.

Tavoitteena on osallistaminen ja muuttaa yhteisöllisen ja yksilöllisen palvelun sisältöjä ja niiden välistä suhdetta, joka tarkoittaa, että henkilökohtaisia valintoja, päätöksen tekoa ja itsenäisyyttä painotetaan enemmän. Osallistaminen johtaa kasvavaan henkilökohtaiseen tilaan ja palveluiden nopeampaa mukautumista henkilökohtaisiin tarpeisiin ja oikeuksiin. Laitoskulttuurin toteutuminen pienasumisessa ja uuslaitostumisen riski on yhä olemassa. On olemassa riski, että laitосkulttuuri levittäytyy asuntosuunnitteluun, palveluihin sekä vammaisten ihmisten päivittäiseen elämään. Tähän liittyy usein vammaisen henkilön luokittelua, sivuuttamista ja syrjintä häneen koskeissa asioissa, joka ei enää ole tai tulisi olla laillista osallistavissa/inklusiivisissä palveluissa.

Näiden monien asian seurauksena ammattilaisten pätevyyteen tarvitaan muutoksia. Tämä tarkoittaa, että tehtävää on vielä paljon, jotta osallistamisen ja henkilökeskeiset päivittäisen todellisen tilanteen tavoitteet

toteutuvat. Tässä muuttuvassa prosessissa tarvitsemme päivittäiseen työhön työkaluja soveltaaksemme osallisuutta, mutta myös työkaluja arvioimaan tai itsearvioimaan oman työn tuen laatua.

Suomen hallitus antaa suuntaa, mutta osallistavan asumisen ja henkilökeskeisen lähestymistavan toimeenpanemiseen tarvitaan lisää kehitystoimenpiteitä. On kyse tiedosta, mutta myös ammattilaisten arvoista, toiminnasta ja argumenteista. Kehitysprosessissa YK:n yleissopimuksen toimeenpaneminen konkreettisesti sekä henkilökeskeinen lähestymistapa, saattaa muuttua ongelmaksi, jos pidetään kiinni "perinteisemmistä" tahtotiloista. Tämä saattaa luoda kiistoja, esimerkiksi siitä, kuinka palvelun käyttäjän hyvinvointi "hoidetaan". Joka tapauksessa, prosessi oikeuksien täytäntöönpanoon ja osallistavaan asumispalveluihin, joissa työskentään näitä sisältöjä päivittäin, on enemmän kuin tervetulleita.

2.3. Henkilökeskeinen lähestymistapa asumisessa

Suomessa otettiin jo 1990 ensimmäiset askeleet ammattilaisten kouluttamiseksi Yksilökeskeiseen suunnitteluun (YKS). Ja yksilökeskeisen suunnittelu avasi ovia vammaisille henkilöille. Ei ainoastaan vammaisina vaan myös ihmisinä. Ja moni asia on muuttunut yksilökeskeisen suunnittelun myötä. Henkilökeskeinen lähestymistapa (HKL) perustuu yksilökeskeiseen suunnitteluun, mutta pidetään laajempaan. Laajempaan, siksi, koska siinä tarkastellaan myös niitä asumisen systeemejä (rutiinit, säännöt etc.) ja palveluiden organisointia henkilökeskeisten vaatimuksien lähtökohdista. Tämän lisäksi henkilökeskeinen toimintatapa on selkeästi YK:n yleissopimuksen vammaisten henkilöiden oikeuksiin perustuva.

Tämä johtaa siihen, että ammattilaiset tarvitsevat tietoa siitä, mitä valmiuksia henkilökeskeiseen lähestymistapaan vaaditaan. Vuonna 2015 Aspa säätiö lisäsi henkilökeskeisen lähestymistavan strategiaansa vuosiksi 2016-2020. Toimeenpano prosessia tuettiin:

- **Koulutusohjelmalla** ja kaikille 350 asumispalvelusektorin henkilökunnan jäsenelle ja johtoportaalalle sekä
- **"Henkilökeskeinen arki" projektilla**, jossa luotiin henkilökeskeinen arki konsepti Aspa säätiölle ja Aspa palvelulle, asumispalvelujen parissa työskenteleville ammattilaisille.

Henkilökeskeisen toimintatavan vaikutuksien selvittäminen ja tukimateriaalia tuottaminen toteutui vuonna 2017. 100 Aspa-kotien asukasta osallistuivat projektiin. He kertoivat henkilökohtaisista tavoitteistaan, joita halusivat muuttaa arjessaan ja mitä vaikutuksia henkilökeskeisellä lähestymistavalla oli. "Henkilökeskeinen arki"-projekti on hyvä esimerkki, siitä miten prosessi YK:n yleissopimuksen oikeuksista voidaan siirtyä

todelliseksi toiminnaksi. Projektin jälkeen Aspa- palvelut jatkoivat työtä. Tällä taattiin jatkuvuus projektien päättymisen jälkeen.

Henkilökeskeinen lähestymistapa tukee YK:n yleissopimuksen toimeenpanoa kolmella tapaa:

- Ammattilaisten tuki keskittyy henkilöön itseensä, eikä henkilön vammaan
- Huomioidaan palvelunkäyttäjän oma osallistuminen, kysymällä mielipiteitä, tarpeita, oikeuksia ja kykyjä jne. ja
- Luoda vuorovaikutus ja palveluympäristö, joka on yhteydessä henkilökeskeiseen lähestymistapaan

Suomessa emme ole vielä täysin valmiita, mutta prosessin eteneminen oikeaan suuntaan on meneillä. Tietoisuus henkilökeskeisestä lähestymistavasta on juurtunut, mutta ammattilaiset kaikilla palvelutasoilla tarvitsevat yhä työkaluja käytännön toimiin palveluissa. On selvää, että käyttöönotto ja kuinka käsitellä henkilökeskeistä lähestymistapaa, sekä oikeuksien toimeenpano, luo tarpeen THINA kehittämis- ja arviointityövälineelle.

2.4. Yhteistuotanto ja asuminen

Yleisesti ottaen asumispalvelujen yhteistuotanto suomessa tapahtuu monin eri tavoin. Asuntojen yhteistuotanto voi toteutua eri tahojen aloitteesta. Asuntojen rakentamisen voi toteuttaa organisaatio, esim. Aspa ja niiden palvelut järjestää Aspa palvelut tai kunta. Aikaisemmin jo todettiin, että yhteistuotanto voidaan toteuttaa myös yksityisen sektorin ja kunnan kesken tai olla monen eri kunnan yhteistyö. Palvelun käyttäjien tarvitsemat liitännäispalvelut, kuten terveydenhuolto, koulutus tai vapaa-ajan toiminta voidaan toteuttaa asumispalveluyksikön ja yhteiskunnan eri sektoreiden välillä (esimerkiksi terveydenhuolto yleisessä terveyskeskuksessa, koulutus ammattikoulussa, urheilukerho, valokuvauskurssi kansalaisopistossa). Yhteistuotanto on tärkeää myös THINA – arviointityövälineen kehittämisessä. Miten päädyttiin sellaiseen arviointi-työvälineeseen, kuin THINA tänä päivänä on? Valmistelussa oli eri vaiheissa on eri tavoitteet seuraavasti:

Yhteistuotanto	Tavoite
1. Taustatyö. selvittää arviointi työvälineiden nykytilanne. Keskustella kentällä olevien ja ammattilaisten kanssa ja kerätä hyviä toimintatapoja Suomesta ja projektin	Kerätä arviointi työkalujen nykytilannetta ja kerätä tietoa kentältä.

yhteistyökumppaneilta.	
2. Sidosryhmien konsultaatio seminaari järjestetään organisaatioiden, toimistojen, tutkimusverkoston ja palveluntuottajien, sosiaalialan ammattikoulujen, vammaisten henkilöiden ja Aspa-Säätiön asiantuntijoiden kanssa	Kerätä asiantuntemusta, kokemusta ja lisätä tietoisuutta TopHousesta (TH) and THINasta. Keskustella THINA:n ja TH:n sisällöistä ja paikallisesta soveltamisesta. Edistää oikeuksia palvelusektorilla. Ja löytää uusia kumppaneita etenkin koulu- ja koulutus laitoksista.
3. Yhteistyö asumispalvelu henkilökunnan, asukkaiden ja muiden asumispalveluita järjestävien tahojen ja TH projektin (THINA) kanssa. Esimerkiksi neljän Aspa-kodin henkilökunta ja asukkaat osallistuvat.	Ottaa palvelujen käyttäjät mukaan jo TH ja THINAN kehitysprosessin alkuvaiheessa. Kerätä käyttäjien mielipiteitä kehitysprosessin aikana.
4. Yhteistyö Aspan koulutusten (YK:n yleissopimuksesta ja asumispalvelujen asiakkaiden osallisuuden lisäämisestä.) ja TH/THINAN välillä. Koulutusta järjestetään henkilöstölle ja asukkaille suomen asumispalveluyksiköille ja kunnille. Asukkaat ja henkilökunta osallistuu samalle kurssille.	Antaa tietoa TopHousesta ja and THINA: sta ja keskittyy YK:n yleissopimuksen toimeenpanemiseen sekä henkilökeskeisen lähestymistavan soveltamiseen asumispalveluissa.

Tämä prosessi selkeyttää THINA – työvälineen sisältöjä ja jatkaa yksityiskohtien kehitystä kehyksessä.

3. THINA

3.1. Oikeudet palveluissa

Asumispalveluja järjestetään henkilöille, jotka erityisestä syystä tarvitsevat apua tai tukea asumisessa tai asumisensa järjestämisessä. Kotiin annettavat palvelut ovat ensisijaisia suhteessa palveluihin, jotka edellyttävät muuttamista ja sisältävät sekä asumisen että palvelut (Asumispalvelut Sosiaalihuoltolaki 21 § (30.12.2014/1301)

Toiseksi asuntojen hankkiminen vammaisille henkilöille on mainittu erityislainsäädännössä. Lain vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 8 artikla (1987/380) määrittää palveluasumisen palveluksi, joka kunta on lain mukaan velvoitettu järjestämään. Laki kehitysvammaisten erityishuollosta (519/1977) artiklan 2 mukaan, erityishuoltoon kuuluvia palveluja, kuten asumisen järjestäminen. Molemmat lait varmistavat vammaisasioiden valtavirtaistamisen. Tällä hetkellä näistä kahdesta laista on tulossa yhdistetty laki, tavoitteena, että kaikki vammaiset henkilöt sisältyisivät

samaan lakiin². Tarkoitus on myös arvioida henkilön tarpeen mukaan ja kuinka vamma rajoittaa henkilön toimintakykyä, ei diagnoosin mukaan. Tämä mahdollistaa joustavuuden henkilön tarvitsemissa palveluissa, tilanteesta riippuen. Se mahdollistaa myös tukipalveluiden kehittämisen HKL:n lähtökohdista.

Ensisijaisesti tarjotaan yleisiä palveluja, joita kaikki muutkin kansalaiset käyttävät. Mikäli vammaisen henkilö tarvitsee enemmän tukea henkilökohtaiseen palvelusuunnitelmaan, on saatavilla:

(vammaispalvelulaki 380/1987):

- Palveluasuminen (asunto palveluineen, tuettu asuminen yhdessä isommassa yksikössä),
- Asunnon muutostyöt, jotta asunnosta tulee esteetön
- Henkilökohtainen apu,
- Kuljetuspalvelut,
- Päivätoiminta ja tukea työllistymiseen.

Tasavertaisuutta koskevan lain (Yhdenvertaisuuslaki 1.1.2015) päätavoite on vahvistaa yhdenvertaisuutta ja estää syrjintää. Tämä pätee kaikkiin julkisiin ja yksityisiin toimintoihin (kuten palveluntarjontaan). Tämä on tärkeää vammaisille henkilöille, puolustaa oikeuksiaan. Vaikka suomella takuut laissa palvelun laadun kehitystä tulee miettiä.

TH:n suomen konsultaatio asiantuntija seminaarin keskusteluissa tuotiin esille, että lakien tavoite on tukea TH:n koulutusta, tukea muutosta (=ajatusmalli ammattilaisen roolin muutoksesta ja tuen laadusta) ja THINA-arviointityökalusta. Suomi ratifioi YK:n yleissopimuksen, kun laki oli linjassa oikeuksien kanssa ja sen seurauksena on muutosten saaminen käytäntöön. Tämän prosessin läpivieminen tarvitsee monta sidosryhmän yhteistyötä..

3.2. Arvot palvelun käyttäjien oikeuksissa

Arvot ovat ensisijaisesti toimintamme perusta. Mitä pidämme tärkeänä? Miten toimimme ja mitä päätämme tehdä? Arvot vaikuttavat siihen mikä meitä motivoi ja mistä haluamme ottaa vastuun. Palvelun käyttäjiin liitetyt arvot ovat tasa-arvo, kunnioitus ja ihmisarvo. Tarkastellessa käyttäjien elämäntilanteita yksityiskohtaisemmin, voimme huomata arvoperusteista kaltoinkohtelua, sekä vammaisten ihmisten kohtaamisessa ja välinpitämättömyyttä, sekä vammaisten ihmisten kohtelussa että palvelujen toteutuksessa. Joudumme tilanteisiin, jossa näihin on takerruttava.

Tasa-arvo ei tarkoita, että tulisi saada kaikki täysin sama kuin muilla. Se tarkoittaa samoja mahdollisuuksia ja että, niitä tarkastellaan ("suodatetaan") henkilön omien mielipiteiden ja elämän pohjalta.

Ryhmä-ajattelu, luokittelu ja yleistys johtaa vammaisten henkilöiden oma identiteetti syrjimiseen. Esimerkiksi sosiaaliset kategoriat ja/tai yleistäminen (kaikki kehitysvammaiset henkilöt ovat..), ei ole itse valittua ja on täten eräänlaista syrjintää. Vammaiskentällä kategoriat ovat usein epäselviä. Kategoriat siis sisältävät enemmän perinteisiä toimenpiteitä ja arvoja, laitospolttuuria, stereotyyppioita ja oletuksia, kuin voimme arvatakaan. Palvelun käyttäjiin liittyvät eettiset pohdinnat ovat keskiössä. "Henkilökeskeinen arki-konseptissa" asumispalvelun ensimmäinen askel on saada näkemys arvoista ja niiden yhteys konkreettisiin tilanteisiin. Vammaiset henkilöt ovat elämäntarinoissaan kertoneet monista arvovikkeistä.

Toinen askel konseptissa arvoihin liittyen on vahvistaa niitä (tasa-arvo, kunnioitus ja ihmisarvo) tukitilanteissa.

3.3. Arviointi tukee parempaa ymmärrystä siitä, kuka olet ja mitä tarvitset

Ensinnäkin, kyselyjen ja nykyisten arviointi työkalujen (mittausten) pohjalta olemme huomanneet, että ne mittaavat vamman toiminnallista tasoa ja ovat keskittyneet toiminnan rajoittuneisuuteen. Toiseksi, niissä keskitytään tarvittavaan vammasta johtuvaan käytännön tukeen. Tukea hygienian hoitoon, ruoan laittoon, siivoukseen jne. apua on tärkeää, mutta muutakin tarvitaan. Eli tämä on myös tärkeää, mutta THINA arviointi työkalu keskittyy henkilön identiteetin kehitykseen. Kysymys kuuluu "Kuka olet? Ei "mikä vamma sinulla on?"

THINA -työväline pohjautuu käyttäjän omaan tarinaan. Arvioinnin kannalta kiinnostavaa ovat subjektiiviset kokemukset. Käsittely, jossa vammaisen henkilö ja ammattilainen poimivat aiheita henkilön tarinasta ja-

- Asettavat ne viiteen identiteetti näkökulman puitteisiin,
- Yhdistävät ne YK-yleissopimuksen vammaisten henkilöiden oikeuksiin ja
- näihin perustuen arvioivat tuen laadun tasoa sekä seuraavat kehitysaskelita.

Arvioinnissa valitaan etukäteen yksi viidestä identiteetti näkökulmasta ja henkilö itse kokoaa oman kertomuksensa.

Tämä prosessi on luonnollinen ja rento prosessi, jossa myös tuen ja oikeuksien toteutuminen selkiintyy. Tavoite on saada laaja ja laadukas arviointi, joka perustuu asukkaan omiin kokemuksiin. Kun arviointi toistetaan säännöllisesti palveluissa, se selventää heikkouksia ja vahvuuksia tuessa ja palveluissa, keskittyy tiettyyn henkilökeskeiseen ja oikeusperusteiseen tuen tarpeeseen ja antaa tietoa esimerkiksi palveluntarjoajien raportointiin. THINA-työväline on tarkoitettu käyttämään systemaattisesti osana palvelua.

THINA-työvälinettä voi verrata muihin asumispalvelun "rutiineihin" ja mahdollisesti uudelleen määrittää tavat, tehtävät ja toiminnot esim. asumispalveluissa.

THINA- työväline sisältää ammattilaisten tasokkaan kanssakäymisen / vuorovaikutuksen, joka perustuu tasa-arvoon, kunnioitukseen ja osallistamiseen. Ammattilaisten perinteinen rooli "kohtuuttomana puuttujana", "päätöksen tekijänä" tai päättäjinä vammaisten ihmisten elämässä, kuuluu kanssakäymisen heikkouksiin. Negatiiviset asenteet, keskittyvät ainoastaan erilaisuuteen tai ajattelutapaan, jossa, käyttäjä edustaa esim. "lapsenomaista", "ei osaavaa" tai "staattista/ ei kehittyvää" henkilöä, erottaa hänet omasta identiteetistään. Nämä ja vastaavanlaiset tekijät vähentävät ymmärrystä, siitä kuka vammaisen henkilö on ja/tai millaiseksi hän haluaa tulla. Tietoisuus kanssakäymisen arvokkuuden vastuusta ja tarvittaessa uudelleen määrittelystä on tärkeää. Arvokas kanssakäyminen kumpuaa YK:n yleissopimuksesta ja henkilökeskeisestä lähestymistavasta. Tämä on tärkeää kaikille, mutta erityisesti henkilöille, jotka tarvitsevat paljon tukea. THINA keskittyy arviointiprosessissa henkilön tuen tarpeeseen liittyen identiteetti näkökulmiin. Keskittymällä identiteetti näkökulmiin voidaan ymmärtää oikeuksien sisältö ja se, kuinka henkilöt ne kokevat. THINA:ssa, käyttäjät muodostavat itse tarinansa omalla tavallaan. Arviointi keskittyy tarinasta saatuun tietoon identiteetin viidestä näkökulmasta:

1. Minä - kuka olen ja keneksi haluan tulla
2. Minä ja läheiset suhteet
3. Minä ja sosiaaliset palvelut
4. Minä ja kansalaisuus
5. Minä ja tulevaisuuteni

Arvioimalla näitä identiteetti näkökulmia suhteessa oikeuksiin, saamme arvokasta tietoa tarpeista ja tuen tarpeen ja oikeuksien toteutuksen tasosta. Tämä viitekehys edistää ammattilaisilta saadun tuen arviointia, liittyen esimerkiksi itsemääräämisoikeuteen, yhdenvertaisiin mahdollisuuksiin ja itsenäisyyden kunnioittamiseen. Tuen ehdot ovat identiteettiperusteisia. Vammaisen henkilön rooli on keskiössä. Tämän tarkoitus on, että vammaisen henkilö on se, joka itse arvioi tilanteensa. Pelkkä "ulkopuolinen" arviointi tulisi lakkauttaa. Henkilöillä, jotka tarvitsevat paljon tukea, voi olla tukihenkilö, erilaiset vaihtoehtoiset kommunikointitavat ym. mutta tavoite on sama.

Yllä mainittu arvioitu tuen laatu on henkilökohtaisella tasolla. Mutta YK:n yleissopimuksen käyttöönotto ja tuen laadun arviointi voi olla yhteydessä palvelusysteemin, kuten rutiineihin, henkilöstö palavereihin, nukkumisaikatauluihin tai aktiviteetteihin, jotka vaikuttavat käyttäjän arkeen. Arvioimalla oikeuksien käyttöönottoa ja identiteetin tukemista, yhteydessä osallistamiseen yhteiskunnassa, syntyy vielä laajempi

perspektiivi. Arviointiprosessissa nämä asiat otetaan huomioon (esimerkiksi ympäristövaikutukset) ja ne voivat olla osana henkilökohtaisia tarinoita. Esimerkiksi, voi olla tilanteita, jolloin vammainen henkilö ja ammattilainen ovat tietoisia käyttäjän päivittäisistä tarpeista, mutta konkreettisen tilanteen vaatimukset ja palveluverkoston tai yhteiskunnan rajoitukset, rajoittavat niiden toteutusta.

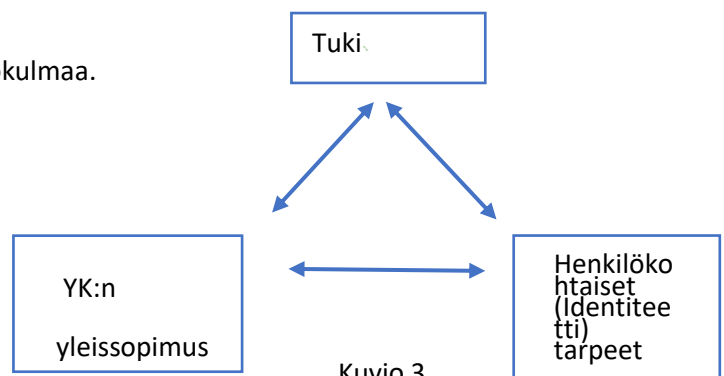
Vammaisten henkilöiden oma identiteetti on jätetty huomiotta liian pitkään. Syynä tähän on vammaisten ihmisten eristäminen, tuen laatu on usein (ja on edelleen) legitimoitu muulla kuin henkilöön itseensä, henkilönä. Stereotyyppioista yms. johtuva epäselvä kokonpano on johtanut siihen, että identiteetit on jätetty huomiotta. Kommentit kuten, "Hän on kuin lapsi" viittaa sellaiseen käytökseen.

Tai kysymykset kuten: "Nyt osasit kivasti" ja "Oi, teitkö tämän todella itse? - Kun vammainen henkilö tekee jotain helppoa ja yksinkertaista itsenäisesti, on tarpeetonta liioitella ja kohdella heitä lapsenomaisesti. Tällainen "hyvä tyttö/poika ilmapiiri" on yhä olemassa ja sen ym. voi havaita käyttämällä THINA-työvälinettä ja yhteistyössä muuttaa tällaisia henkilön konkreettisia kokemuksia. Toinen näkökulma on, että arviointityökalut ovat havainneet pääasiassa toiminnallisia rajoituksia.

Tämän tyyppinen arviointi on myös tarpeen, mutta THINA arviointityökalulla on toinen ulottuvuus. Ulottuvuus, jossa löydetään ihminen vamman takaa ja arvioida hänen saamaansa tukea suhteessa identiteettiin.

THINAn, jo aiemmin mainitut, viisi identiteetin näkökulmaa.

1. Minä – kuka olen ja keneksi haluan tulla
2. Minä ja läheiset suhteet
3. Minä ja sosiaaliset palvelut
4. Minä ja kansalaisuus
5. Minä ja tulevaisuuteni

Tarkoitus on kerätä tietoa vammaiselta henkilöltä, itseltään, heidän omia näkemyksiään. Nämä näkökulmat ovat seuraavanlaiset:

Minä- identiteetti näkökulma

Avainsanat kuten itsetietoisuus, ominaisuudet, mahdollisuus oivalluksiin, itsenäisyys, henkinen hyvinvointi, tunteet jne. määrittävät henkilön identiteetin. Identiteetti on henkilön käsitys omasta itsestään ja millaiseksi hän haluaa tulla.

Minä ja läheiset suhteet

Minä ja läheiset suhteet ovat ihmisiä, joiden kanssa vammaisen henkilö tuntee läheisyyttä ja luottamusta. Ystävät, sukulaiset tai ammattilaiset voidaan luokitella läheisiksi suhteiksi, mikäli henkilö itse näin haluaa.

Minä ja sosiaaliset palvelut

Minä ja sosiaaliset palvelut määrittellään vammaisen henkilön palveluiden kokonaisuutta ja miten hän itse ne kokevat. Sosiaalisilla palveluilla on osansa tukemisessa ja järjestelyissä. Palveluihin liittyvät sosiaaliset kontaktit eroavat läheisistä suhteista. Sosiaaliset kontaktit voivat olla esimerkiksi työntekijä, palveluntuottaja, sosiaalivirkailija, ammattilaiset, vapaa-ajan ohjaajia ym.

Minä ja kansalaisuus

Vammaisen henkilön oikeus olla aktiivinen kansalainen tarkoittaa oikeutta saada täysipainoista ja aktiivista osallisuutta yhteiskunnassa. Aktiivinen kansalaisuus tarkoittaa ihmisten osallistumista asuinyhteisönsä toimintaan kaikilla tasoilla. Aktiivinen kansalaisuus voi olla, että vammaisen henkilö on tai haluaa esim. olla mukana naapurustonsa, yhteisönsä toiminnassa tai politiikassa.

Minä ja tulevaisuuteni

Aivan kuten muutkin, vammaiset ihmiset tarvitsevat suunnitelmia, tietoa ja/tai konkreettisia kokemuksia tulevaisuutta varten. Se, että heillä olisi tilaisuus luoda oma tulevaisuutensa omista "sisäisistä" tarpeistaan ja toiveistaan on tärkeää ja tieto arvioinnissa.

YK:n yleissopimuksen käyttöönotto ja henkilökeskeinen lähestymistapa (HKL) ovat yhteyksissä henkilökohtaiseen identiteettiin ja sen kehityksessä. Me kaikki voimme huomata, että YK:n yleissopimus kaikissa artikloissa korostaa vammaisen henkilön omia lähtökohtia.

- YK:n yleissopimus vaatii tiettyä laadukasta tukea, jotta vammaiset henkilöt saavuttaisivat henkilökohtaisen hyvinvoinnin. Siihen tarvitaan *uudistettu ammattilaisen rooli (uusi ammatillinen profiili) rakennettu vastaamaan tiettyjä arvoja* (katso yläpuolelta) ja selkeä oikeuksiin perustuva suunnattu tuki.

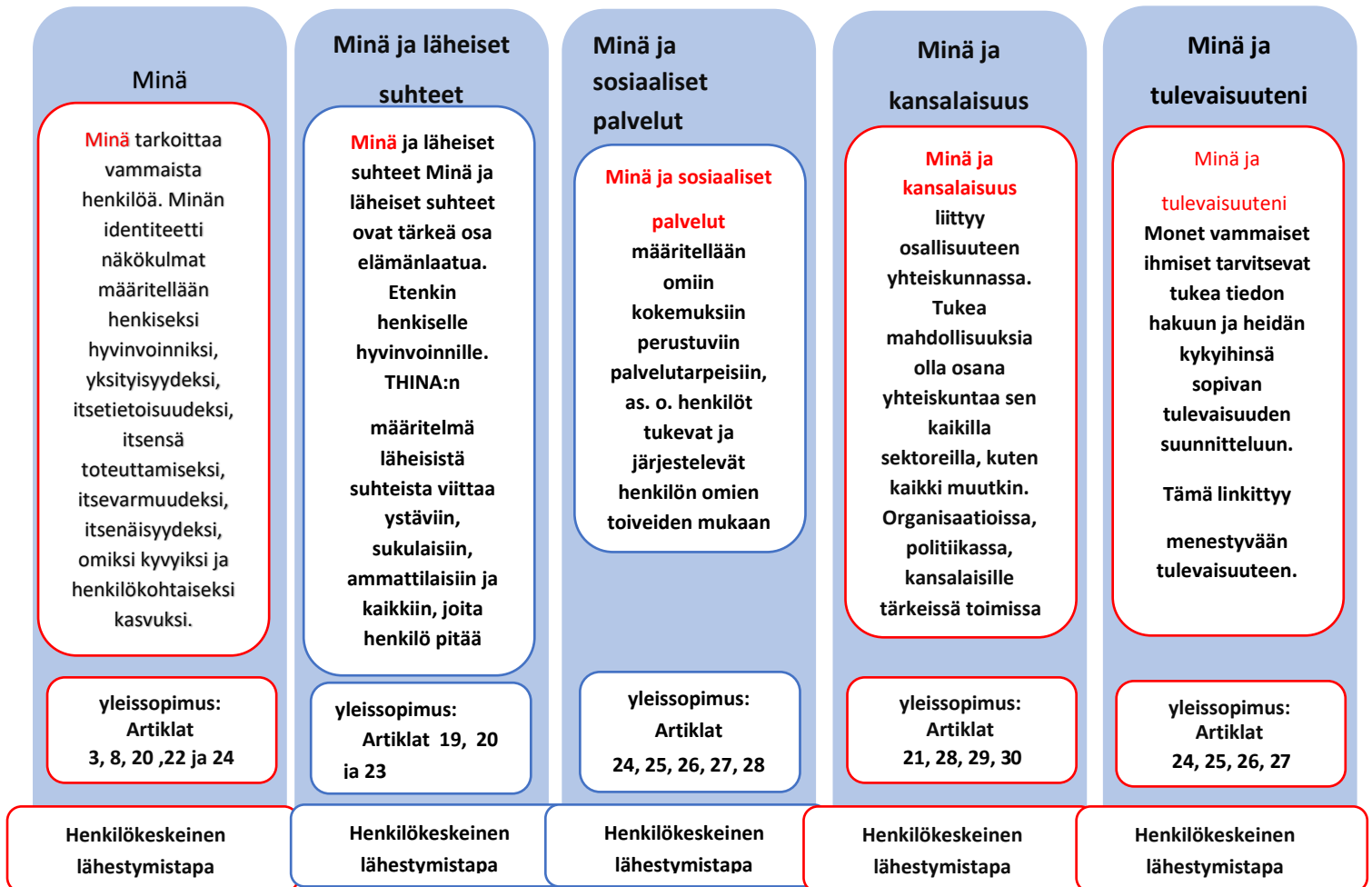
Hyvin paljon tietoa on vammaisten henkilöiden oikeuksista ja mitä tulisi tehdä. Kuitenkin tarvitaan voimakkaampaa sitoutumista niiden toteuttamiseen. Silloin päädytään toteamukseen ”Ei ole kyse aikomuksista vaan teoista”.

Palvelurakenteet saattavat luoda esteitä identiteetin kehitykselle (esimerkiksi laitokset, isot asumisyksiköt, vammaisia eristävät ympäristöt). Palveluiden ja palvelurakenteiden tulee mahdollistaa henkilökohtaisen identiteettikehitystä, antaa tilaa omalle elämälle, mahdollistaa osallistavia vaihtoehtoisia rooleja /uusia roolia) ja taata esim. yksityiselämän. Näin saavutamme palveluissa avoimen, tietopohjaisen toiminnan, laadukasta tukea ja laadun kehittämisjärjestelmän palveluihin (kuten THINA:n). Ymmärtääkseen minua ihmisenä (kuka olen ja keneksi haluan tulla) ei tarvitse sellaista tukea, jossa ainoastaan vamma on keskiössä. Siihen ei myöskään tarvitse monimutkaisia hallintorutiineja, käytäntöjä tai jonkun muun kehittämiä sääntöjä, jotka on laadittu käyttäjälle, häneltä kysymättä. Henkilön hyvinvoinnin edistäminen tulee oman arjen ja itsensä rakentamisen kautta.

Laittaa vammaisten henkilöiden identiteetti ja henkilö itse keskipisteeseen ja käyttää THINA:a arviointi työvälinettä -arvioi tarpeet ja oikeudet identiteetin näkökulmasta – herättää uusia aiheita ja tunnistaa konkreettisten asioiden merkitykset. ”Pienten” arkiasioiden merkitykset hyvinvoinnille ja niiden merkitykset ajan kuluessa suuremmassa mittakaavassa. Avaa ovia osallistamiselle ja hyväksynnälle, moninaisuudelle ja luo uusia oivallisuuksia, joka ei ainoastaan anna vammaisille henkilöille enemmän tilaa toimia itsenäisesti, vaan myös syvemmän ymmärryksen kytköksistä kokemuksiin, elämän hallintaan ja uusien myönteisiin haasteisiin uudessa viitekehityksessä (identiteetti näkökulmat).

3.4. Yhdistä kolme elementtiä in THINAssa – Identiteetti – Oikeudet – Tuki (HKL)

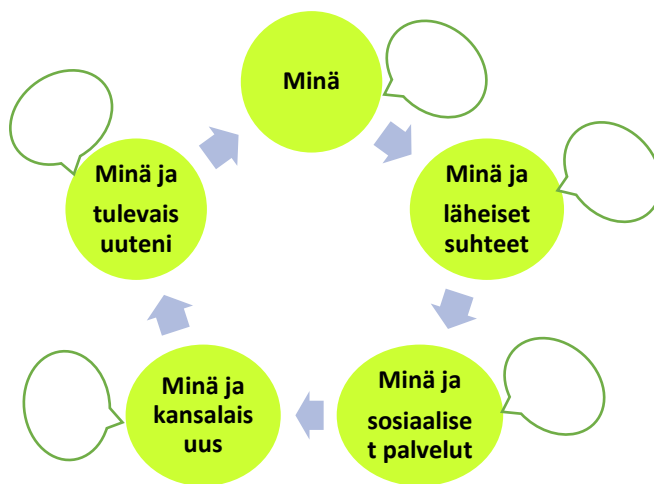
THINA -työkalu arvioi oikeuksien toimeenpanoa ja viiteen näkökulmaan yhdistyvän tuen laatua. On ensiarvoisen tärkeää ymmärtää täysin mitä viisi identiteettinäkökulmaa tarkoittavat. Jokainen näkökulma edustaa tiettyä yleissopimuksen artiklaa ja määrittellään seuraavanlaisesti. Yleissopimuksen artiklojen ja kuviossa olevien identiteettinäkökulmien yhdistelmää voidaan käyttää joustavasti tai luoda tarvittaessa uusia yhdistelmiä. Mutta kuvio 3 on hyvä alku arviointiin ja ymmärtämään yleinen ja perusviitekehys

Kuvio 4: Mainitut artiklat ovat vain viitteeksi ja ne voidaan muuttaa tasoitettua tarvittaessa – riippuen henkilön henkilökohtaisesta kertomuksesta.

Henkilökeskeisten tarpeiden tunnistaminen perustuu oikeuksiin. Niitä rajaa identiteetti näkökulmat arvioinnissa. Tämä siksi, että saataisiin selkeämpi kuva henkilön omista kokemuksista, juuri niistä aiheista, jotka liittyvät häneen itseensä. THINA ei keskity käytännön tarpeisiin, kuten esim. hygieniaan, siivoamiseen tai ruoan laittoon. Nämä tarpeet määrittellään eri tavalla ja eri yhteyksissä. Kuten aiemmin on todettu, arvioinnin viitekehys on vammaisen henkilön identiteetti. Vammaiset henkilöt tarvitsevat tilan ja paikan

heidän “todelliselle” koetulle identiteetilleen. Esim. “kuka olen” ja “keneksi haluan tulla” kysymysten ymmärtäminen, tulee olla arvioinnin yksi osa. Identiteetin luominen on sisäinen ja osallistava prosessi henkilön omassa elinympäristössä. Näin ollen, oma henkilökohtainen kuvaus itselle tärkeistä aiheista (ei siis vain liity vammaan, vaan häneen itseensä persoonana) hänen elämässä, on keskeistä THINA:ssa. Tämä tarkoittaa, että myös tuen arvioinnin tulee keskittyä henkilön identiteettiin, ei diagnoosiin, ei poikkeavuuteen, ei palvelun käyttäjän rooliin vammaisena henkilönä, jossa usein arkea ohjaa palvelusysteemit. Tuen tulee myös sisältää tiedon, siitä miten oikeuksien toteutumista tuetaan. Tämä tarkoittaa, että vammaiset henkilöt tarvitsevat vaihtelevaa tukea yleissopimuksen oikeuksien muodostamissa “vahvoissa jalanjäljissä”. Katso kuvio 3.

Kuvio 5

 NEUVO: Kaikkia viittä identiteetin näkökulmaa ei tarvitse arvioida samaan aikaan. Käytä THINA:a säännöllisesti..

 NEUVO: Ihan ensimmäiseksi: lue yleissopimus (myös selkokielen versio). Mieti mitä aiheita sieltä löytyy.

 NEUVO: THINA:ssa sinun tulee tehdä arvioita, siitä saattaa seurata epävarmuutta. Ensinäkin pitäydy versiossa, joka sisältää henkilön oman kokemuksen. Ja parempi olla rohkea eikä luovuttaa vaikkeet olisikaan 100% varma siitä, että teet sen oikein. Tämä, siitä syystä, että kun käsittelet henkilön tarinaa ja oikeuksia, niin ”askeleet” ja ”jalanjäljet” ovat oikea suunta.

Jotta THINA – työkalun tavoite täyttyy, sekä vammaisen henkilön näkemyksellä, että sen kunnioituksella, on merkitystä. Hän kertoo oman asiansa /kertomuksensa, ihan niinkuin me muutkin. On tärkeää käyttää eri kommunikaatio vaihtoehtoja. Kertominen, ei tarkoita vain puhuttuja tai kirjoitettuja sanoja, vaan voidaan myös esim. käyttää kuvia, eleitä , piirustuksia tai konkreettisia tilanteita.

Tarve perinteisten rajojen rikkomiselle on kasvanut. Vammaiset henkilöt ovat nykyään tietoisempia oikeuksistaan ja mielipiteistään. Tämä tarkoittaa myös, että ammattilaisten rooli muuttuu ja sen täytyy seurata kehitystä. Näin ollen, arvioinnin tärkeys on kasvanut, siksi, että tiedostetaan, koska tarve ja tuki kohtaavat. Tai kohtaako?

Eli:

Aloita arviointi **lukemalla** yleissopimus (tai lue selkokielen versio) Yritä saada kuva siitä, mitä aiheita artikkelit koskee. Näin pystyt paremmin yhdistämään vammaisten henkilöiden tarinat ja artikkelit. On selvää, että THINA arviointityövälineenä käyttää kertomusta arvioinnin pohjana. Kertomuksesta nousee ne tiedot, jota tarvitaan.

Tämän jälkeen:

Yhdistä sitten artikkelit / oikeudet eli oikeuksissa olevat aiheet, henkilön tarinaan yhteistyössä hänen kanssaan. Voit täyttää tämän jälkeen toinen THINA – kaavake, jos haluat niitä käyttää. Mutta joka tapauksessa on tärkeä toteuttaa se prosessi, joka selkiintyy kaavakkeita käyttäessä. Kaavake siirtää oikeudet henkilön omiin identiteetti aiheisiin kertomuksessa. Sinun täytyy “kääntää” vastaavat artikkelit tarinan aiheisiin ja tarpeisiin. Tämä siksi, koska sinun tulee tiedostaa oikeuksiin perustuvat konkreettiset tarpeet sekä henkilökohtaiset näkemykset. Kun nyt tiedämme, että tarinan aiheet perustuvat oikeuksiin ja henkilön konkreettisiin aiheisiin ja tarpeisiin, ne voidaan yhdistää tukeen ja listata seuraaviin tuen laadun arviointi kaavakkeisiin. Arviointi esitellään sekä määrällisesti että laadullisesti. Kaavakkeet (5 klp) löytyy Aspan netti sivuilta v.2020 alusta.

THINA arviointikaavakkeet ovat yksinkertaisia. Syynä tähän on tavoitteena sopeuttaminen arviointityöväline arkeen. Yksinkertaisuus kasvattaa säännöllisen käytön mahdollisuutta. Samaan aikaan ammattilaisten ja palvelun käyttäjien tulee olla tietoisia siitä, että prosessiin tarvitaan aikaa ja toimia.

Lyhyesti, THINA vaatii **lukemista, yhdistämistä ja pohdiskelua**.

“Haluaisin mennä kuvauskurssille mutta minulle sanottiin, että eihän sinulla ole kameraakaan”- yksinkertainen toive. Artikla 19, osallistumisesta. Arviointi kertoo, onko tätä tuettu ja tuen laadun tason. Oheisessa esimerkissä huomataan ”selittely” (eihän sinulla ole kameraakaan) joka merkitsee, että toive/tarve unohtuu.

Tarkoituksena löytää tarpeen/toivomuksen yhteys oikeuteen. Yhteys yleissopimuksen artikloihin on arvioinnissa tärkeää, koska se takaa oikeuksien toimeenpanon. Ilman tätä, riskinä on, että tuesta tulee epämääräinen, vaihteleva ja tuen laatu on pirstaleista ja epävarmaa. THINA tarkoittaa tuen ja tarpeen kohdennuksen.

Arviointi tulee sisältämään tietoa oikeuksien toimeenpanosta ja vammaisten henkilöiden tuesta, laadusta tai laadun puutteesta, liittyen heidän henkilökohtaisiin aiheisiinsa. THINA:n viimeinen arviointiin liittyvä osa sisältää yhteenvedon tuloksista. Tulokset on kuvattu laadullisina ja määrällisenä tiedoilla¹.

3.5. Palvelun käyttäjien osallistuminen ja vaatimukset

Osallistaminen on yksi tärkeä syy ammattilaisten päivittäisen työnkuvan muuttamiseen. Historiassa päätöksiä teki joku muu. Valitettavasti tätä tapahtuu edelleen useassa muodossa. Normalisointi vaihe käytti sosiaalista mallia tähdentääkseen "muiden lailla elämisen" ja/tai "mahdollisimman normaalina olemisen" tärkeyttä. Näiden vaikutuksista kehitettiin vammaisten henkilöiden asuinympäristöä, muutettiin palvelurakennetta ja mahdollistettiin osallistuminen yhteiskuntaan. Nykyiset tavoitteet ja ideologia tukevat vammaisten henkilöiden osallisuutta ja kansalaisuutta. Tämän yhtenä tuloksena on kansalaisena olemisen merkitys laajenee.

Vaatimukset vammaisilta henkilöiltä itseltään ym. muutokset osoittaa, että näitä sisältöjä, jota THINA edustaa ja arvioi on edistettävä. Esimerkkinä tästä Aspa-säätiö toimii yhteistyössä Aspa palveluiden kanssa ja Aspa kodit ovat mukana prosessissa. Käyttäjät ovat osallisena ja pyydetään ideoimaan, kommentoimaan ja antamaan näkökulmia jne. THINA arviointityövälineestä sen kehittämiseksi.

Käyttäjien ja työntekijöiden mukaan ottaminen prosessiin on tuonut tärkeitä näkökohtia THINAan.

THINA arviointityöväline osallistaa palvelun käyttäjiä, kaikissa olosuhteissa. THINA on myös arviointityöväline, joka on tarkoitettu henkilöille, joilla on suurempi tuentarve. Siksi on selvitettävä myös heidän kohdallaan omat mielipiteet. Ja muodostaa arki-elämä sen mukaiseksi. Riskinä heidän kohdallaan on herkemmin rutiinimaiset arkipäivät, joka on ulkoapäin ohjattua elämää.

Tämä vaatii ammattilaisilta lisäpätevyyttä, esim. eri kommunikaatio menetelmien käyttämistä.

¹ Myöhemmin, kun ammattilaiset käyttävät THINA-työkalua, GDPR (EU:n yleinen tietosuojatäytäntöasetus) on tarpeen ottaa huomioon

3.6. Yhdenvertaiset mahdollisuudet ja moninaisuus arviointiprosessissa

Yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistumiselle arviointiprosessissa luodaan kaikille vammaisille henkilöille, riippumatta siitä ketkä he ovat. Tasa-arvo tarkoittaa, että henkilön tarina, joka on arvioinnin tietojen perusta, otetaan vakavasti. Ihan kuin muutkin, jotka kuvaavat elämäänsä ja jokapäiväistä elämää, josta nousee monenlaista tarvetta. Sama mahdollisuus on myös luotava vammaisilla henkilöillä. Tarkoituksena ei tietystikään ole, että ns. ylilyöntejä (ihan kaikkia mahdottomia toivomuksia) pitäisi toteuttaa. Pysytellään tavallisella tasolla, siinä missä muutkin. Tulee muistaa, että vammaiset henkilöt ovat riskinä tulla syrjityksi ja siksi yhdenvertaisuutta korostetaan.

Jotta taataan vammaisen henkilön ja ammattilaisen yhteistyö, THINA- työväline ei käytä haastatteluja tai haastattelukysymyksiä. Henkilökohtaisen identiteetin näkökulmiin ja oikeuksiin perustuva tieto tarpeista, perustuu keskusteluun ja yhteistyöhön esiintulevista aiheista. Haastattelujen riski on, että ne ovat liian kontrolloituja tai kysymysten laatijoiden hallitsemia. Kunnioittava yhteistyö ja keskustelu vapauttaa myös resursseja, inspiroi ja kehittää uusia näkökulmia. Jotta prosessi pysyy THINA:n viitekehyksessä, työväline tarjoaa yhteistyöhön viisi arviointikaavaketta, liittyen viiteen identiteetti näkökulmaan.

Yleinen arviointiprosessi, joka perustuu kaikkiin viiteen identiteetin näkökulmaan, on seuraavanlainen:

- Valitse yksi viidestä näkökulmasta yhteistyössä vammaisen henkilön kanssa
-
- Aloita keskustelu, jossa henkilö kertoo oman tarinansa. Voit tukea tätä esittämällä kysymyksiä, mutta ei haastattelumielessä.
- Asiakas voi itse kirjoittaa kertomuksensa tai teet muistiinpanoja tai kirjoita ylös sellaisenaan. Ota vastuu tasokkaasta kanssakäymisestä ja käytä mukautettua kommunikointi vaihtoehtoja, digitaalisia apuvälineitä, kuvia, selkokielistä tekstiä, piirroksia jne. mikäli siihen on tarvetta.
- Muodosta vammaisen henkilön kanssa yhteistyössä, yhteydet oikeuksiin/aiheisiin henkilön tarinaan
- -oikeudet muuttuvat henkilökohtaiseen "päivittäiseen elämään" (oikeuksista todellisuuteen). Tämä osa on tärkeää, jotta voimme ymmärtää paremmin henkilökohtaisia tarpeita, jotka perustuvat oikeuksiin ja arvioimme näiden aiheiden/tarpeiden saamaa tukea.
- Yksityiskohdat henkilökohtaisista (yksilöllisistä) tarpeista (=henkilökohtaiset aiheet) on valittu tarinasta ja tuentaso valitaan arviointikaavakkeiden vaihtoehtoista.

Kaavakkeiden käyttö

Arviointikaavakkeita on viisi. Arviointi toteutetaan yhteistyössä itse henkilön kanssa. Kaavakkeet löytyy www.aspa.fi sivuilta vuoden 2020 alusta.

- **Kaavake 1.** Kaavakkeessa on tilaa kertomukselle /tarinalle ja tarinasta nouseille tarpeille.
- **Kaavake 2. Yhteyskaavake:** kaavakkeessa yhdistetään tarpeet oikeuksiin. Näin ”siirretään” oikeudet konkreettiseen päivittäiseen elämään. Muotoillaan ne henkilön kertomiin kokemuksiin.
- **Kaavake 3. Oikeuksien toteutus.** Tässä arvioidaan oikeuksien toteutumisen tasoa suhteessa tarpeisiin. Toteutuuko oikeudet?.
- **Kaavake 4. Arvioidaan tuen laatua suhteessa tarpeisiin.** Tuetaanko sitä mitä henkilö kokee tarvitsevansa.
- **Kaavake 5 Yteenveto arvioinnin tuloksista suhteessa määrään ja laatuun**

Kaavakkeita tulee olemaan kahta tyyppiä..

- Peruskaavakkeita ja 2. Selkokaavakkeet kehitetään myöhemmin

Kaavakkeet suunnitellaan ja esitetään myöhemmin sähköisessä muodossa. Elektroninen Selko Arviointi (ESA-versio) on tärkeä osa kehittämistoimintaa, joka vielä ei ole toteutunut. Tavoite on tavoittaa ja levittää sitä suuremmalle joukolle vammaisia henkilöitä ja ammattilaisia. ESA-versio myös takaa THINAN saatavuuden mahdollisimman monelle. Tämä kehittämistavoite on riipuvainen resursseista ja kiinnostuksesta. Eikä tehdä TopHouse projektin puitteissa.

3.7. Yksilöllisten tarpeiden arviointi yhteydessä palveluiden kohdennukseen kunnissa ja tuen arviointiin

Tuettua asumista tarjotaan henkilöille, jotka tarvitsevat tukea itsenäiseen asumiseen tai siirtymässä asumaan itsenäisesti. Asumispalvelut sisältävät sosiaalineuvonnan ja muut sosiaalipalvelut.

Palveluasuminen osa-aikaisella avustuksella on tarjolla henkilöille, jotka tarvitsevat sopivaa ja tarkoitusta vastaavaa asuntoa ja huolenpitoa. Palveluasuminen ympärivuorokautisella avustuksella on tarjolla henkilöille, jotka tarvitsevat enemmän huolenpitoa jatkua. Palveluasuminen viittaa asuntoon ja palveluihin turvallisissa asunnoissa. Tarjotut palvelut riippuvat henkilön tarpeista (yleensä käytännön tarpeista): hoito ja avustaminen, aktiviteetit, toiminnallisuuden ylläpito ja parantaminen, ateriat, vaatehuolto, apu henkilökohtaisessa hygieniassa, siivous palvelut ja palvelut. Mutta myös tukea, jotka edistävät osallisuutta ja sosiaalista kanssakäymistä. Palveluasuminen ympärivuorokautinen avustus tarjoaa palveluita henkilön tarpeen mukaan. Palvelun tarjonnassa tulee huolehtia, että käyttäjän oikeutta

yksityisyyteen ja osallistumiseen kunnioitetaan ja että heille tarjotaan tarpeelliset kuntoutus- ja terveys palvelut.

Vuonna 2010 ja 2012, suomen hallitus antoi lausuntoja kehitysvammaisten henkilöiden asumisesta ja palveluista. Tämän mukaan kehitysvammaisilla henkilöillä on oikeus asuntoon samoin kuin muillakin. Yhteiskunnan tulee tarjota heille mahdollisuutta asua asunnossa siellä missä muutkin asuu, mieluummin kuin laitoksessa tai lapsuudenkodissa. Tämä vaatii myös sen, että kunnilla on yksilöllisiä palveluja korvaamaan laitoshoidon. Kunnan sosiaalitoimi yhdessä vammaisen henkilön ja läheisten kanssa tekee yksilöllisen palvelusuunnitelman. Jokainen vammaisen henkilö saavat palveluita ja asumispalveluita tämän suunnitelman mukaan. Vammaisia henkilöitä koskee erityinen lainsäädäntö (katso ylempää) ja heille järjestetään asunto, joko asumisyksiköstä/asunnosta/ryhmäkodista.

Mutta taaskin tämän toteuttaminen käytännössä, siten, että kaikki yhteistyökumppanit ovat tyytyväisiä, on haasteellista. Mutta "palaaminen" laitokseen ei ole ratkaisu. Ja viitaten laitoksien purkamiseen, tavoitteena on, ettei kukaan (kehitys-)vammaisen henkilö asu enää laitoksissa vuoteen 2020 mennessä. Tämän toteuttamiseksi kaikki alueet ovat laatineet suunnitelman siirtymisestä laitoshoidosta lähiyhteisölliseen asumiseen. Näihin perustuen hallitus aloitti ohjelman tuottamaan asumispalveluita kehitysvammaisille (KEHAS) vuosina 2010-2015 tavoitteena mahdollistaa yksilölliset asumisjärjestelyt kehitysvammaisille. Tämän seurauksena laitoshoidon on vähentynyt ja asumispalvelut lisääntyneet.

Mutta nyt laitosten vähenemien on pysähtynyt (2018). Päästäkseen tavoitteeseensa Suomi on aloittanut uuden prosessin ja pyytänyt kaikilta alueilta sitoutumista suunnitelmaan.

Esteettömyyteen keskittyminen on lisääntynyt. Lisäksi, laissa säädetään valtion varoista myönnettävistä avustuksista hissien jälkiasentamiseen ja liikkumisesteiden poistamiseen asuinrakennuksissa sekä iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden asuntojen korjaamiseen. (Laki asuinrakennusten ja asuntojen korjausavustuksista 1087/2016, ei satavilla englanniksi). Nämä toimenpiteet edesauttaa vammaisen henkilön mahdollisuuden sijoittua yhteiskuntaan.

4. Menestystekijät THINA käyttöönotossa

THINA-arviointityövälineen avaintekijä on arvioida sen tuen laatua, jota henkilö tarvitsee omaan identiteettiin, elämäntilanteeseen ja oikeuksien toteutetaan. Tämä johtaa selvennyksiin heikkouksista ja vahvuuksista, mahdollisuuksista ja esteistä ja lisää tietoisuutta nykytilanteesta. Arvioinnin tekevät ensin käyttäjät itse ja sitten tarvittaessa ammattilaiset ja lähiomaiset

Menestystekijät THINA:n (THINA-viitekehys) käyttöönotossa on, että analyysi tapahtuu kolmella tasolla (katso alla). Jos kaikki tasot tukevat samaa suuntaa oikeuksien ja henkilökeskeisen toimintatavan käyttöönotossa, palvelun laatu ja käyttäjien hyvinvointi paranee.

4.1. Ammatillisen pätevyyden arviointi henkilöstö tasolla

THINAn viitekehys antaa sisältöä ja suuntaa. Viitekehys tukee käyttäjiä priorisoimaan identiteettiä/identiteetin kehitystekijöitä. Tietysti normaalissa arkitilanteessa viitekehysten "Minät" sovelletaan joustavasti. Erona aikaisempaan on, että ennen ja vieläkin arvioidaan useimmiten vammaista henkilöä, kun THINAssa taas arvioidaan ammattihenkilöiden tuen laatua ja oikeuksien toteutumista suhteessa henkilön omiin mielipiteisiin ja kokemuksiin. Asetelma on siis muuttunut ja THINA voi siksi kohdata muutosvastarintaa.

- Käyttäjien tekemä arviointi (saavatko he ammatillisilta tukea prioriteetteihinsa, konkreettisesti - katso viitekehysten Minät)
- Ammatillaisen tuen arvioinnissa käytetään itsearviointia, analysoidaan heidän antamaa tukea (perustuen käyttäjien tarpeisiin) ja selvitetään, mitä tulee parantaa tai kehittää.
- Arviointi tunnistaa ne asiat/tarpeet, joita tulee tukea ja arvioi niiden yhteyttä viiteen identiteetin näkökulmaan.
- Eri asumismuodoissa (tukiasuminen, asuntoryhmien ym.) joudumme soveltamaan THINA kehittämisen- ja arviointivälinettä eri tavoin esim. tuen resursointiin liittyvien kysymysten vuoksi. Työntekijä käy ehkä tukiasukkaan luona vain joitakin tunteja viikossa.

Lyhyesti:

- Mitä tarvitsen ja mihin minulla on käyttäjänä oikeus ja
- Mitä ammatillisten tuki sisältää ja kuinka laadukasta se on?

THINA työkalu antaa vastaukset neljään kysymykseen, jotka johtavat avaintekijään:

Kysymys	Avaintekijä
Mitä määritellään uudelleen?	○ Arvioinnin uudelleen määrittely THINAssa on:
Tuen laadun arviointi perustuen YK:n yleissopimukseen vammaisten henkilöiden oikeuksista.	
Mitä ovat arvioitavat sisällöt YK:n yleissopimuksen viitekehyksessä ja HLK:ssä?	Käyttää THINA -työvälinettä siten että ymmärtäisimme paremmin tuen laadun merkityksen suhteessa identiteettikehitykseen , YK:n yleissopimuksen ja HLK:ään.

Kuka Arvio ketä asumispalveluissa?	On selvää, että käyttäjät itse arvioivat saamaansa tukea. (esimerkiksi itsenäinen asuminen, päätöksenteko ja yksityiselämä – kaikki

4.2. Ammatillisen pätevyden arviointi johtotasolla

Asumispalvelun johtajan on tuettava ylempänä mainittua henkilökunnan itsearviointia.

Sama pätee esimiehiin/vastuu henkilöihin, mutta eri näkökulmasta. Järjestelmän näkökulmasta. Ensin analysoidaan asumispalvelun käytäntöjä (sääntöjä, rutiineja, tapaamisia, päätöksentekoa, aikatauluja, arvoja, ”tiskilistoja” jne.) ja YK:n yleissopimuksen sekä henkilökeskeisen lähestymistavan tukemisen etenemistä. Tavoitteena kolmen tason toiminnat saada samansuuntaisiksi. Jos näin ei ole, täytyy jotain muuttaa /kehittää. Muutoin on riskinä, että henkilökunta jää jumiin palvelukäytäntöjen ja käyttäjän omien toiveiden/vaativuuden väliin ja palvelun laatu kärsii.

Ohjaus johtotasolla ,on analysoida THINA arvioinnin viitekehysten arviointituloksia käytäntöjen näkökulmasta. Tehdä tarvittavia muutoksia, etsiä lisätietoa sekä luoda koulutus mahdollisuuksia aiheista.

4.3. Ammatillisen pätevyden arviointi organisaatiotasolla

Nämä kolme työskentelyn tasoa ja vaikutusten arviointi ovat kuin ketju, jonka perustana on konkreettiset tilanteet joka päiväisessä elämässä. Kaikki nämä päivittäiset tilanteet kertovat meille ”jotain” palvelun laadun tasosta ja palvelutuottajan organisoinnista /järjestelystä ja resurssien käytöstä. Kun nämä päivittäiset tilanteet yhdistää, tarkastellaan samoja ”lasien” läpi (YK:n yleissopimus ja HLK), ja tutkitaan organisaatiollisesta näkökulmasta, voimme selvittää kuinka menestynyt organisaatio on. Strategiat, suunnitelmat, resurssit, päätökset, jne. edustavat organisaatiota ja kysymys kuuluu, kuinka edustavia ne ovat suhteessa yllä kuvattuun laatuun, vai edustavatko ne ihan jotain muuta tai jotain ihan toista ”maailmaa” kuin oikeusperusteista päivittäistä elämää asumispalveluissa. Vai onko kaikilla kolmella tasolla sitouduttu selkeään laatuun, joka on linjassa THINA-viitekehysten sisällön kanssa. Analyysi voi kuvata myös organisaation sitoumuksen tasoa (esimerkiksi) organisaation palvelun käyttäjien osallistamiseen.

Osallistuminen kokouksiin, suunnitelmiin, päätöksiin asumispalvelu yksikön kehittämiseen jne. THINA-arvioinnilla saadaan selkeämpi kuva palvelun ja henkilökohtaisesta tuen laadusta ja niiden kehittämisestä. Oivalletaan uusia toimintatapoja ja käytäntöjä jolla saavutetaan laadukkaampaa palvelun tasoa ja käyttäjien parempaa hyvinvointia.

5. Liitteet

Tilastot

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) edistää tutkimusta ja vammaisten ihmisten itsenäistä elämää ja vapaata suunnittelua sekä useita palveluita kuten henkilökohtainen avustaja asuminen ja apuvälineitä. THL pitää myös tilastoja vammaisasioista.

Tilastollinen raportti laitoshoidon ja asumispalvelut sosiaalihuollossa 2015 julkaistiin suomeksi 4 helmikuuta 2017.

Aiemmin mainitun raportin mukaan, Kehitysvammalain mukaisessa laitoshoidossa ja asumispalvelujen piirissä oli vuonna 2015 asiakkaita seuraavasti:

Laitoshoidossa: 1093 (2017 N. 900)

Kehitysvammaisten Palveluasuminen Ympäri vuorokautisella Avustuksella: 7728 Kehitysvammaisten Palveluasuminen Osa-Aikaisella Avustuksella: 2006 Kehitysvammaisten Tuettu Asuminen: 1548

Verrattuna Edellisvuosiin Laitoshoidossa Olevien Henkilöiden Määrä On Vähentynyt Ja Palvelu- Tai Tuetussa Asumissa Olevien Määrä Lisääntynyt.

Suomessa on n. 6 700 kodittomia yhden hengen talouksia ja 325 koditonta perhettä. Toisin kuin kaikissa muissa EU jäsenvaltioissa, kodittomuus on viime vuosina vähentynyt suomessa, huolimatta lamasta ja sosiaalisista paineista. Tämä on saavutettu hallituksen, paikallishallinnon, yksityisyriyten ja organisaatioiden jatkuvalla yhteistyöllä.

Valvonta

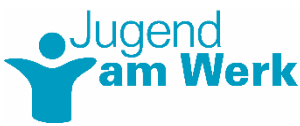
Valvira ja muut aluehallintovirastot valvovat palveluntuotantoa ja palvelun laatua laitoshoidossa ja muissa palveluissa.

Oikeusasiamies valvoo, että viranmaiset ja virkamiehet noudattavat lakeja ja täyttävät tehtävänsä. Oikeusasiamies suorittaa tarkastuksia toimistoissa ja virastoissa. Näin hän voi tarkkailla esimerkiksi laitoksiin suljettujen henkilöiden kohtelua. Oikeusasiamiehen tehtävät on määritelty perustuslaissa ja eduskunnan oikeusasiamies laista (197/2002). myös oikeuskansleri valvoo viranomaisten toimien laillisuutta. Yhdenvertaisuusvaltuutettu valvoo, ettei asumisasioissa tapahdu syrjintää esimerkiksi vammaisuuden vuoksi.

YK:n yleissopimus ja sen valinnainen pöytäkirja tulivat Suomessa voimaan kesäkuussa 2016. Jotta YK:n vammaissopimuksen sisältämät ihmisoikeudet toteutuisivat täysimääräisesti käytännössä Suomessa (Artikla 33), tulee perustaa kansallinen valvontamekanismi. Hallinnon sisäinen yhteystahot ovat Ulkoasiainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö. Uusi Valtakunnallinen vammaisneuvosto, jossa on vammaisjärjestöjä ja uusia viranomaisia sekä työmarkkinajärjestöjä. Uusi vammaisneuvosto nimitettiin tammikuussa 2017. Se korvaa aiemman Kansallisen vammaisneuvoston. Se on hallinnosta itsenäinen ja riippumaton valvontamekanismi

Ihmisoikeuskeskus ja sen valtuuskunta, jossa on vammaisjärjestöjen edustajista koostuva vammaisjaos sekä eduskunnan oikeusasiamies. Ensimmäinen neuvoston kausi päättyi huhtikuussa 2019 Ihmisoikeuskeskus ja sen valtuuskunta, sen ihmisoikeusvaltuuskunta ja oikeusasiamies, on autonominen ja itsenäinen valvontamekanismi, joka edistää, suojelee ja seuraa sopimuksen toimeenpanoa. kesäkuussa 2016, pysyväksi jaostoksi perustettiin vammaisten ihmisoikeuskomitea ihmisoikeusvaltuuskunnan alaisuuteen, lisäämään näiden henkilöiden ja heidän edustamansa organisaatioiden osallisuutta.

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (ARA) myöntää lainoja ja avustuksia erityisryhmien asuntojen rakentamiseen, korjauksiin ja vuokra-asunnon hankintaan sekä vanhusten asuintalojen korjauksiin, hissiasennuksiin jne. laatuun ja kohtuullisen hintatason valvontaan kiinnitetään erityistä huomiota

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Copyright © TOPHOUSE Partnership 2019

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in or introduced into a retrieval system without the prior permission of the copyright.

